

i el medi en el qual viu, que l'han fet evolucionar; de la mateixa manera que per a comprendre les condicions geològiques d'un terreny ens és util·líssim el coneixement de la seva geogènesi. Així és que, estudiant aquestes successives transformacions veurem ben definit i precisat el grau de la intervenció en el paisatge que observem.

A la Plana de Vic, comarca que ha estat poblada des dels primers temps de la humanitat, aquesta influència humana hi és ben palesa. Comença ja des dels primers períodes prehistòrics, en els quals l'home, atret per unes condicions favorables, s'instal·la a la perifèria de la regió, no exposant-se encara als perills del fons de la depressió; ho fan creure així els nombrosos monuments megalítics (dolmens al Brull, Aiguafreda, Sant Bartomeu del Grau, Santa Maria de Corcó; sepulcres a Rupit, Folgaroles, Aiguafreda), que dibuixen una línia que circumda bona part de la contrada, passant per les falde de les muntanyes que la limiten. La troballa de nombroses mostres de ceràmica, atuells i restes esquelètics en aquestes rudimentàries construccions i en les coves i baumes que foren habitades durant aquests temps remots, dóna a entendre que la població havia d'ésser relativament nombrosa.

Abans l'home no pot habitar sedentàriament el fons de la depressió, passen llargs espais de temps, durant els quals lluita amb els obstacles que li barren el pas: la densa vegetació forestal, els animals salvatges i altres inconvenients que trobem vençuts posteriorment. Hi ha proves i testimonis evidents en les monedes, ceràmica i pedres amb inscripcions recollides a Manlleu i Torelló, que demostren que els ibers ocuparen la comarca, i també els celtes, fenicis i altres pobles primitius. Més tard hi apareixen els romans, i durant el període que hi fan estada, efectuen un canvi en la comarca, introduint-hi la seva cultura i civilització, construïnt-hi castells i poblacions i vies que les uneixen. Contrasta l'activitat d'aquesta època amb la decadència de les següents, en les quals les freqüents lluites i invasions visigodes i mussulmanes impedeixen els avenços passats, inutilitzant obres i treballs importants; cap testimoni resta ací d'aquests temps embolcallats en la foscor del desconegut. Més endavant reneix l'anterior puixança, i l'establiment de noves formes de govern millora l'estat general del país; s'intensifiquen els conreus, i, junt amb els masos que es construeixen, van bastint-se aquest estol d'esglésies romàniques que s'escampen per tota la Plana. Hom aprofita, doncs, quasi totes les terres de conreu de la comarca, de les quals hom en treu, ultra els productes que segueixen donant avui, altres que han desaparegut d'ella, tals com el cànem i el vi. Actualment no queda a la Plana cap de les vinyes que en l'edat mitja havien de donar al seu paisatge un aspecte més mediterrani que el present.

També l'organització feudal de l'època exigeix l'erecció de nombrosos